

CÙNG CỐ KHO THÔNG TIN TƯ LIỆU KHOA HỌC THỐNG KÊ KẾT HỢP TIN HỌC HÓA

Hoàng Minh Thiện*

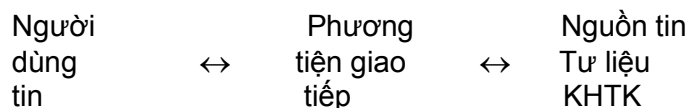
Khi đặt ra vấn đề củng cố kho thông tin tư liệu thống kê đáp ứng cho người sử dụng là các cán bộ nghiên cứu và tác nghiệp thì hiển nhiên là chúng ta phải đặt ra các câu hỏi sau đây:

- Người dùng tin cần những thông tin tư liệu gì?
- Chúng ta đã có những thông tin tư liệu gì?
- Và cuối cùng là bằng những cách thức nào đưa thông tin tư liệu đến tay người dùng tin?

Hiện nay, công nghệ thông tin (CNTT) đặc biệt các phát triển ứng dụng đa dạng trên mạng đã mang lại cho chúng ta nhiều

ưu thế thực hiện giải đáp các câu hỏi trên; vì vậy Trung tâm thông tin (TTTT) khoa học thống kê (KHTK) đã triển khai một đề tài nghiên cứu nhằm giải quyết nhiệm vụ đặt ra và thúc đẩy một quá trình làm thông tin KHTK mới phù hợp với xu hướng ứng dụng CNTT hiện nay. Sau đây, chúng tôi xin trình bày một số kết quả khi nghiên cứu vấn đề này và trao đổi cùng độc giả.

Xuất phát từ ba câu hỏi cơ bản trên chúng ta đã có ngay một sơ đồ tổng quát như sau:

Xuất phát từ người dùng tin ta thấy các nhu cầu cơ bản như sau:

- Sách khoa học, sách tra cứu... về lĩnh vực nghiên cứu, tác nghiệp thường được đáp ứng bởi hoạt động thư viện truyền thống
- Tư liệu về lĩnh vực nghiên cứu, tác nghiệp như những kết quả nghiên cứu đã đạt được, hay đã ứng dụng của đồng nghiệp, trong nước và thế giới
- Đội ngũ các chuyên gia, các tổ chức hoạt động trong lĩnh vực nghiên cứu, tác nghiệp cần cho tìm hiểu hay hợp tác
- Hành lang pháp lý cho hoạt động nghiên cứu, tác nghiệp đảm bảo cho hoạt động nghiên cứu, tác nghiệp không vi phạm pháp luật

- Thông tin về tư liệu, về hoạt động thực tế của lĩnh vực để người dùng tin tự tìm kiếm hay tra cứu

- Các số liệu cơ bản cần cho quá trình nghiên cứu, tác nghiệp
- ...

Xuất phát từ nguồn tư liệu thì chúng ta đang có gì ?

- Hiện nay TTTT KHTK có một thư viện gần 2000 đầu sách, sách tra cứu cả bằng tiếng Việt và ngoại ngữ.
- Về tư liệu đã lưu trữ nhiều báo cáo kết quả các đề tài, chuyên đề nghiên cứu; nhiều tổng luận, kỷ yếu các hội nghị khoa học, tư liệu dịch thuật...

* Viện Khoa học Thống kê

- TTTT KHTK có hai ấn phẩm thường niên là: Tờ Thông tin KHTK và phụ bản là tờ Thông tin phục vụ quản lý thống kê. Thường niên có các thông báo thư mục, kết quả nghiên cứu,...

- Có nhiều tài liệu nghiệp vụ như chế độ báo cáo, phương án điều tra thống kê.

- Có nhiều báo, tạp chí trao đổi với các đơn vị khác như Bộ Kế hoạch đầu tư, Tài chính, Lao động...

- ...

Xét tới phương cách giao tiếp giữa người dùng tin và nguồn tin sẵn có thì vẫn là các giải pháp truyền thống:

- Người dùng tin đến trực tiếp sử dụng như thư viện truyền thống.

- Một số ấn phẩm thông tin được gửi tới người dùng tin: hai tờ thông tin, thông báo thư mục...

Qua phân tích cơ bản như trên có thể thấy hoạt động thông tin tư liệu KHTK hiện nay còn ở dạng giản đơn, tối thiểu và mang nặng tính bao cấp thể hiện qua những điểm sau:

- Nguồn tin không đáp ứng đủ cho nhu cầu người sử dụng

- Phương cách giao tiếp thụ động

- Chưa kể chất lượng và sự đa dạng của nguồn tin thì nhiều nguồn tư liệu không đến được tay người dùng tin.

Từ đây, chúng ta thấy những yêu cầu đặt ra phải giải quyết là:

- Bổ sung, đa dạng hóa và nâng cao chất lượng nguồn thông tin, tư liệu KHTK

- Sử dụng các giải pháp của CNTT thay đổi phương cách cung cấp thông tin, tư liệu cho người dùng tin

- Ứng dụng CNTT để đạt được hai yêu cầu trên.

Sau đây chúng tôi xin trình bày một hướng giải quyết cụ thể đối với công tác xây dựng nguồn thông tin tư liệu KHTK nhằm

đáp ứng tốt hơn cho nhu cầu của người dùng tin trong nghiên cứu và tác nghiệp.

Nguồn thông tin tư liệu đã có cần được hệ thống, phân loại lại và áp dụng các giải pháp tin học hóa:

- Sách, sách tra cứu:

+ Sách tiếng Việt

+ Sách tiếng nước ngoài

+ Sách tra cứu: từ điển, từ chuẩn, thuật ngữ...

- Tư liệu:

+ Kết quả nghiên cứu của các đề tài

+ Các báo cáo chuyên đề

+ Các tổng luận

+ Các kỹ yếu khoa học

+ Các tư liệu về hoạt động thống kê khác

+ Tư liệu ngoài nước qua khai thác mạng.

- Thông tin:

+ Tờ Thông tin khoa học thống kê

+ Tờ Thông tin phục vụ quản lý thống kê

+ Thông báo thư mục

+ Các tạp chí trao đổi khác.

Các nguồn tư liệu cần bổ sung để đáp ứng nhu cầu người dùng tin:

- Thư mục các nhà nghiên cứu, các tổ chức nghiên cứu KHTK.

- Hệ thống các văn bản pháp lý liên quan đến hoạt động nghiên cứu và tác nghiệp thống kê.

- Phát triển các tư liệu mới: như đĩa CD, hình ảnh, âm thanh, đa phương tiện...

Cải tiến phương cách giao tiếp giữa người dùng tin và nguồn tin. Phương cách đưa thông tin tới người sử dụng hiện nay như đã nói ở trên là giản đơn, tối thiểu và kém hiệu quả vì thế đổi mới là yêu cầu bắt buộc. Những thành tựu của CNTT hiện nay đã cung cấp cho chúng ta những phương tiện hữu hiệu hơn nhiều trong phương cách đưa thông tin đến tay người sử dụng; đó là: "đặt thông tin ngay trên

bàn làm việc của người dùng tin” mà công cụ là mạng Internet và trang WEB.

Nhiệm vụ này đặt ra cũng có nghĩa chúng ta cần củng cố lại toàn bộ quá trình xây dựng, tạo lập, xử lý và cung cấp thông tin KHTK theo hướng tin học hóa. Sau đây là những giải pháp mà đề tài dự định triển khai:

- Cần tin học hóa công tác thư viện: Việc quản lý sách, tư liệu tra cứu cần được tin học hóa; xây dựng cơ sở dữ liệu (CSDL) thư mục sách, thư mục các đề tài khoa học đã nghiệm thu, các chuyên đề khoa học...
- Xây dựng CSDL nguyên bản cho hai Tờ Thông tin khoa học thống kê.

- Xây dựng CSDL nguyên bản kho văn bản pháp lý phục vụ nghiên cứu và hoạt động tác nghiệp.

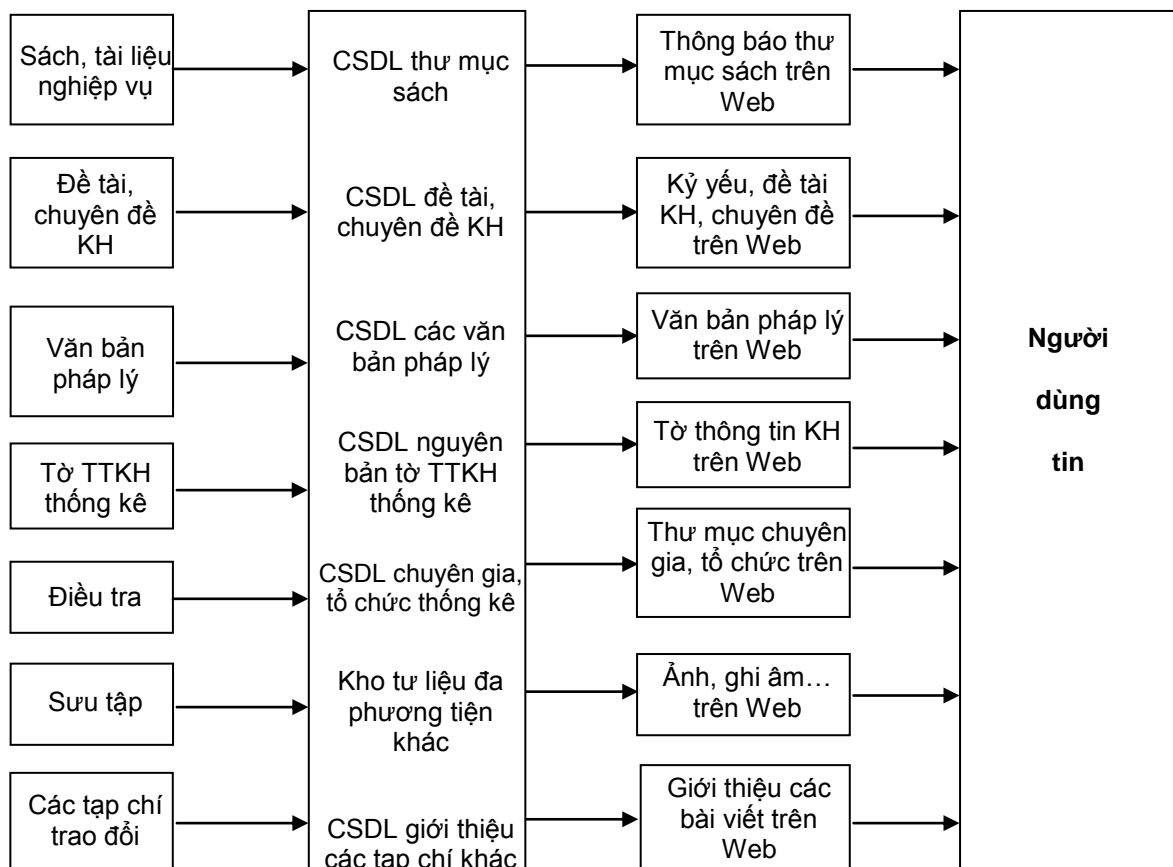
- Xây dựng kho tư liệu đa phương tiện: đĩa CD, sản phẩm nghe nhìn, tư liệu ảnh...

- Xây dựng CSDL thư mục các chuyên gia thống kê, tổ chức có hoạt động và nghiên cứu thống kê.

- Xây dựng CSDL từng thư về các tạp chí khác có liên quan đến nghiệp vụ thống kê...

Từ những nguồn dữ liệu được tin học hóa trên, kết hợp với trang WEB của Viện KHTK đã được xây dựng chúng ta sẽ có một phương thức hoạt động thông tin tư liệu KHTK hoàn toàn mới đáp ứng các nhu cầu đặt ra như sau:

Sơ đồ hoạt động thông tin KHTK mới

(Tiếp theo trang 21)

CÙNG CỐ KHO THÔNG TIN TƯ LIỆU... (tiếp theo trang 8)

Sơ đồ nêu trên thể hiện được các yêu cầu cơ bản xây dựng nguồn thông tin KHTK, các sản phẩm của nó trong các dạng mang tin khác nhau, và cả phương cách giao tiếp mới tôn trọng người dùng tin. Mỗi nguồn thông tin tư liệu sau khi được xử lý sẽ chuyển sang dạng mạng tin mới, đó là các CSDL khác nhau rồi từ các CSDL này thông tin cung cấp cho người sử dụng sẽ được hình thành hoặc là dạng ấn phẩm truyền thống hoặc là dạng mang tin điện tử như đĩa CD, nội dung tin trên trang WEB... Như vậy các ấn phẩm truyền thống vẫn được sử dụng trong hệ

thống mới và các dạng mang tin mới dễ dàng tiếp cận người dùng tin cũng hình thành.

Trên đây là các ý tưởng cơ bản mà chúng tôi dự định cho việc củng cố kho TTKH thống kê hiện có theo hướng tin học hóa nhằm đáp ứng tốt hơn nhu cầu thông tin của cán bộ nghiên cứu và tác nghiệp hiện nay. Trao đổi các vấn đề này trên tờ thông tin KHTK chúng tôi hy vọng sẽ nhận được góp ý đóng góp của người dùng tin để hoàn thiện và đáp ứng tốt hơn cho người dùng tin KHTK trong tương lai ■